

LO GERONÉS

SETMANARI DE AVISOS Y NOTICIES

PORTA-VEU DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREU DE SUSCRIPCIÓ		
Gerona	1 pesseta trimestre	
Fora	1·25 id.	id.
Estranger	1·50 id.	id.
Un número	10 céntims	

Any 4.^a

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.^a

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletons, etc., que s'remeten
a la Redacció, se'n donarà compte en lo Setmanari

Núm. 191

Diumenge 12 de Dezembre de 1897

SECCIÓ GENERAL

LA QUESTIÓ

de las llengüas al imperi d'Austria

Pocas vegades lo desacreditat sistema parlamentari modern ha donat un espectacle tan repugnant com lo que en aquests últims dies de Novembre n'ha estat teatre la Cambra del imperi Austro-Húngar. No cal recordar aquelles escenes més propias d'un circo de feries que d'una reunió d'homes, que, portats per les passions més esbojarradas, rebaixaren sa condició de ser intel·ligents al nivell de la brutalitat més desenfrenada. No obstant, l'home, per més que s'degradí de sa condició nativa de ser superior, per més que s'que rebaxi revolcantse en lo llot de la sordidesa, queda sempre *home*, y una guspira de sa noblesa ingènita brilla sempre en mitj de la fosca que congridan las tempestas de sas passions sense fré ni mida.

Certament, l'spectacle á que 'ns referim no pot ser més desconsolador ni més indigno pera 'ls que estimén la alta dignitat del ser humà; pero en mitj de la repugnància que causa, sí, prescindint dels efectes immediats, nos remontém á las causas d'aquell desbordament de passió sobreexcitada, veurém que l'origen da tan tristes fets es en sí puríssim y digne de respecte, á la patria y á lo que constitueix son espírit més alt y 'l *nexus* fortíssim que agermana á sos fills: la llengua.

Aqueix do exclusiu del home, á més de diferenciarlo fondament dels altres ser vivents, te 'l privilegi de diferenciar entre sí la gran família humana, de diversificar los membres d'aqueixa mateixa família, de classificarlos ordenadament—sí val la paraula—caracterisant las distintas agrupacions d'homes: determinant sas condicions ètnicas y estatuhint d'un modo imborrable sa personalitat y sa missió en lo temps y en l'espai.

La llengua es, donchs, lo tresor més estimable que cada poble s'ha fet en lo decurs de las centúries, que conserva ab més gelosía y que ab més orgull trasmet á las generacions. Per aixó s'explica la resistencia que sempre han oposat los pobles á deixarse arrebatjar impunemente aqueix vell patrimoni, y si per la llei infusa de conquesta ó d'absorció s'ha pidejat la existencia de la llengua, quan lo poble oprimit se desperta, lo primer que reivindica y defensa es son parlar.

No altra cosa está passant actualment entre las nacions que constitueixen l'imperi d'Francisco Joseph. Cada poble al afirmar y sostenir sa personalitat posa com á condició primera y essencial la de sa propia llengua, y al posarse no més que en tela de jutjicí tal condició, los ànims s'exasperan, los passions s'alborotan, la violència ocupa l'noch de la reflexió, los udols de fera suplantan la paraula enraïonada.

Aixó, y res més que aixó, es lo problema, la qüestió única que ab tant de furor se debateix actualment en l'imperi austriach. La dimissió del Comte de Biedni; la mateixa pròrroga del compromís provisional entre l'Austria y la Hungria, que aparentment son las questions que han trasbalsat la pau interior del Imperi, no son en realitat més que incidents davant de la verdadera qüestió. Per no haverho entés així la premsa de nostre país, n'al guiada per certa premsa amiga y patrocinadora del uniformisme, ha fet que no s'tinga una idea prou clara del fondo, del verdader fondo del assumptu, ni tampoch s'ha sapigut veure que no s'tracta d'un interès localitzat als pobles que forman l'Estat austriach, sinó que es una qüestió universal, ó sia 'l Regionalisme.

Passadas las escenes tumultuosas de la Cambra, tancada aquesta, modificat lo ministeri austriach, apay-

bagats aparentment los ànims, la premsa del Imperi ve ocupantse de las tentatives d'aproximació entre 'ls tcheques y 'ls alemanys de Bohemia. Se diu, no obstant, que tots los esforços están condemnats á no reeixir davant de la persistència ab la qual los tcheques refusen cambiar sia lo que s'vulla de las últimes disposicions bilingües. Se suposa, ademés, que 'ls diputats alemanys están verdaderament disposats á donar probas de la més gran condescendència pera obtenir lo restabliment de la pau nacional á Bohemia, pero que ells no tenen pas desitj de sacrificiar al principi de reconciliació l'objecte final de la guerra política avans d'haver obtingut la abrogació de las disposicions bilingües y 'l regoneixement de territori de llengua alemany á la Bohemia.

Los diaris tcheques, per sa part, se declaran disposats á l'unisson á fer certas concessions als alemanys en la qüestió de las llengües, empero ab las condicions de qua la unitat y la indivisibilitat del regne de Bohemia no sian alterades, de manera que no podrá ser qüestió d'un territori especial de la llengua alemana en l'interior de la frontera d'aquell realme, y, volent, per fi, que sia reconeguda la paritat completa de las dues llengües del país.

La premsa progressista y nacionalista alemana de provincias perservera en sa actitud d'intransigència y declara que no vol sentir parlar de negociacions de compromís devant lo *retrait* de las disposicions bilingües, tant á Bohemia com á Moravia.

De manera que, malgrat la treva que suposa la clausura de la Cambra austriaca, la qüestió queda en peu y no es difícil preveure que la rahó se sobreposará al privilegi. La popularitat del vell emperador, únic que s'ha mantingut ferm en mitj del temporal desfet en que s'ha trobat la nau del Estat austriach, es una garantia de semblant prediccio. Ademés, y lo que està passant á Austria n'és un exemple, l'Estat pot sufrir modificacions radicals mudant lo criteri dels homes que 'l forman pero lo qu'és permanent y estable per sí, com ho es la patria natural, aquesta més s'affirma y arrela en lo cor de sos fills com més combatuda 's troba.

Recordém sino 'l lema dels patriots suïssos: *Nous Maintiendrons!*

P.C. y G.

¡32.000 MALALTS!

Als patrioters, als partidaris de la guerra á tot drap, als patrous aranyas, recomenem la lectura de las següents ratllas, que retallen de nostres estimat company *La Renaixensa*, en las quinas s'ocupa del informe donat per l'Inspector General de Sanitat á Cuba, sobre lo estat sanitari de las tropas:

En l'informe donat per l'inspector general de Sanitat se diuhen unes coses que no s'poden liegir sens se que espurnin las llàgrimes.

Entre ellas se cita la de que, després de quatre cents anys de tenir Cuba al nostre poder, no sabíam que á Pinar del Rio hi hagués ni febre groga, ni intermitents, ni dissenteria. S'han tingut de veure 'ls batallons aclarits pera saber una cosa tan vella. *Antes ignoradas*; ho diu ab la més gran frescura del mon tot un inspector de Sanitat; tot un senyor *Cesáreo Fernández Losada*.

No hi abastavan los hospitals de la província de *condicions sanitarias antes ignoradas*, y 'ls malalts tinqueren de ser trasladats á la Habana hont se'n crearen de nous, entre ells un ab més de 4.000 llits.

Confessa l'inspector que son incomptables los soldats malalts, inútils y decayguts per falta de forsas y que la repatriació verdaderament extraordinaria de aquets derrers mesos no hi pot donar l'abast. Pero en cambi ja 'ns fa saber á qué es deguda tanta desgracia:

á que 'ls soldats anaven mal menjats; á que no dormífan més que al ras per ordres superiors: á que 'l vestit de cotó no serveix per aquells climas humits; á que las caminadas eran tremendas, no permetentse las reposades naturals en temps de campanya; á que de carn passavan temps que no'n veyan, no quedantlos altre remey que tallarsen un tros de la seva si tanta gana tenian. També diu don Cesáreo—un senyor que avans nos omplia de bonas notícies, ó que per lo menos los hi penjaven los diaris rotatius—que 'ls hospitals estan de qualsevol mal amen Jesús, que no tenen ni las coses indispensables, que 'l metjes hi escassejan y que hi enmalalteixen de tant travallar.

Total que no es tot hu estarse prenen café y voltar á n'en Máxim Gomez ab terrosets de sucre ó anársen á fer de patriota verdader patint fam y set, corrent com un lladre, no dormint sota terrat y passarse las malaltías sense metjes, sense apotecaris, sense mare ni germans y tenint d'esperar tanda per poder ajéures en un llit d'ahont n'acaban de treure, ab mortalla ó sense, á un company de *rayadillo*, á una altra víctima de la estupidés dels governs y de la fanfarria criminal dels musicaires de sarsuela. Bon goig ençare del que pot llenar lo derrer badall ajegut sobre un matalás y no 'l te de llenar en un recó de cuertel ó apuntalant una paret de fortificació.

Pillos! No res més que pillos son tots los que han contribuït á tanta desditxa; difressin sa falta d'humanitat ab lo sant nom de patria ó be prenguin la guerra per un entreteniment.

Es en Losada 'l que confessa aquests horrors. L'inspector general de Sanitat dels soldats de Cuba. Mesos y mesos que la mort y 'ls trasatlàntichs van netejant hospitals y encare jehuen al llit del dolor 32.000 fills de mare; encare 'n quedan altres tants que esperan tanda per morir sobre un llit encare calent.

Llegint l'informe oficial de sanitat, recordant tota la campanya patriota fomentada per enriquirse uns quants ab la escusa de la bandera, y del lleó, y del honor, y de totas aquestas coses que are no valen res perque 's trovan per tot arreu menos allá ahont deurián estar, y seguida per los tabalots de sempre, per la gent aixuta de sentiments, á un lí saltan dels llabis paraules que si no van bé en un diari sério, expressan lo que volen expressar y que convé que expressin.

Si; aquesta Espanya patriota no's compon de res més que de bergants y de bestias. A uns y á altres ha pagat l'escot la joventut que feya anar los telers y estripava la terra. Els han robat á las mares los fills de sas entranyas; á la patria son diner y sa serietat; á las noyas casadoras lo seu demà; á la generació vinent la forsa y la vida.

Llegíulos avuy los diaris guerreros del any passat. Fan llàstima. Tots aquells enfilalls d'héroes y de biografías; de burlas sanguinaries y d'entussiasmes finits; de combats somniats y de victorias més sonniadas encare, ja no hi son. Qui més qui menos s'ha fet autonomista. Lo qui defensa en Weyler y sos procediments ho fa com aquell que no gosa. Ni tantsols parlan d'aquellas furias negres del maxete y del caçal, ni del *tigre de la manigua*. Los yankees ja tenen enteniment: los porchs se 'ns han tornat persones.

Mentre esperan una altra guerra ab las infelisses kàbilas marrocas s'entretenen are fent mitja, que fer mitja y no altra cosa es per ells omplir los diaris sense poderhi llansar llamps y centellas una ratlla si una no.

La sort per los rotatius es que una nova guerra ja s'acosta. Si 'ls carlins s'estan un any més quiets, los diaris no's podrán llegir. En havent endevinat la xarada y 'l logogrifo s'haurá acabat la feyna.

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—*Sessió del dia 6 de Desembre* (1ª convocatoria).—Reunits 19 concejal baix la presidencia del alcalde don Anton Boixa, se prengueren los següents acorts després d'aprovada la acta de la anterior.

Aprobar comptes per valor de 620'60 pessetas.

Passar á la Comissió corresponent un progepte de Reglament pera la Escola de dibuix redactat pel arquitecte municipal.

Passar á la Comissió una instancia del arrendatari del Teatre demandant que en vista de la impossibilitat de portar una companyia de sarsuela per la vinenta temporada de Nadal, ofereix com a compensació ingressar lo 8 per cent de la recaudació que en un quinqueni hagi produxit lo Teatre.

Se doná lectura á la següent proposició que s'ouva aprobadament:

Los concejals que subscriuen proposan á la Corporació l'adopció del següents acorts:

I En vista de que l'acort pres per l'Ajuntament en la sessió del 24 de Novembre últim aprobat com era procedent, la tassació pericial practicada pels enginyers Srs. Ramió y Corominas, de la actual instalació del alumbrat elèctric, per rahó de la forma en que fou redactat lo dictamen proposant dita aprovació, pot tenir un alcans que segurament no pretengué aquella donarli, dous que no hi ha motius pera suposar tractés d'obtenir *a priori* de la Corporació d'una manera subrepticia l'aprovació d'un peu forsat á que en son dia degués subjectar-se'l plech de condicions fahedor pera la subasta de l'ampliació total del alumbrat; proposan los suscrits á la Corporació se digni acordar que lo referit acort de 24 de Novembre últim, no tingué ni pogué tenir més alcans que l' de fixar lo justiprèci de l'actual instalació pels efectes de la liquidació del crèdit que per rahó del mateix pugui tenir la casa instaladora contra l'Ajuntament, deduhidas del total import las quantitats que'n justicia procedeixi, sens que en cap modo pugui entendrers que per efecte del expressat acort la Corporació tingui prejutlat lo criteri á que ha d'obehir lo plech de condicions que's fasi, que podrà lluiramem, formular la Comissió y modificar ó aprobar l'Ajuntament en son dia segons estimi més convenient als interessos del municipi.

II Los suscrits proposan al Ajuntament acordi que, com á protocol del assumptu se reuneixin en una carpeta especial per la Secretaria los següents datos:

1.er Transacció en lo plet del Ajuntament y «La Gerundense», així com qualsevol altre acort ó resolució que hagi modificat los termes d'aquesta transacció.

2.on Dictámen pericial obrant en lo plet que actualment sosté la societat «Aurora» contra l'Ajuntament del quin resultan las condicions del salt d'ayqua del que s'ouva moltí de Pedret, propietat del Municipi.

3.er Relació detallada de tots los acorts del Ajuntament en virtut dels quins ha verificat la Societat «Planas, Flaquer y C.» la instalació que avuy dia posseix l'Ajuntament ab expressió dels pressupostos presentats per dita casa son import y aprobació dels mateixos.

4.er Relació detallada de totes las quantitats que desde l'any 1885 inclusiu ha percebut del Ajuntament la casa «Planas, Flaquer y C.» ab expressió de son motiu ó destí.

5.er Relació dels gastos de personal y entreteniment satisfet per l'Ajuntament durant lo periodo de temps que per Administració va cuydar de la estació central del Alumbrat elèctrica.

Girona 6 Desembre de 1897.—Jaume Garriga, Francisco Salvat, Albert Prat, Francisco de Ciurana, Narcís Puig de Marcillo.

—Ha mort á La Bisbal D. Joan Torras, pare de nostre company de causa D. Joseph Torras Sampol, notari de Barcelona, y germà del que fou notari d'aquesta Ciutat y avuy de Barcelona D. Joaquim Torras y Vidal. Acompanyem á nostres amichs y familiá en lo sentiment.

—Lo degá del Col·legi d'advocats d'aquesta ciutat Ecxm. señor D. Manel Vinyas ha comensat á dar en son despatx una serie de conferencias de dret catalá y en especial de los costums del bisbat de Gerona.

—Pera'l primer de Janer s'anuncia la publicació á Barcelona del primer número d'una revista catalanesca que portarà por titol *Catalonia*. Segons se diu, escriurán en ella En Santiago Rusiñol, En Jaume Massó y Torrents, En Adolf Cortada y altres escriptors ben coneguts entre la nova generació lìteraria. De las ilustracions s'encarregarán reputats artistas; fent tot creure que la revista reunirà inmillorables condicions.

—Diu l'*Eco de Guadalupe* d'Alcañiz que adelantan considerablement los travalls pera la constitució del partit regionalista aragonés. Fins ara 'ls afanys del iniciadors han sigut acollits ab verdader entusiasme de quantas corporacions y personalitats s'ha demanat apoyo, y seguit aumentant, com aumentan cada dia, as adhesions que la Junta organitzadora reb, se pot dir que ben prompte quedará constituhida definitivament aquella federació de voluntats de que tant espera'l decaygut Aragó.

—Molt important va ser la sessió verificada per lo Consell general de la Unió Catalanista, á la que hi assistiren significadas personalitats del catalanisme y numerosas representacions de societats que establecieron en diferents punts de Catalunya, lluytan per las nostres ideas. En dita sessió, després de fer lo President don Antoni Suñol una breu exposició dels principals aconteixements relacionats ab la Unió Catalanista que han ocorregut desde la darrera reunió del Consell de Representants, varen esser admesos gran número de periódichs y de individuos que d'acort ab los

nous Estatuts entraran á formar part del Consell General de la Unió.

En altres assumptos de que s'ocupá'l Consell general, referents á la bona marxa del catalanisme, va aprobar un Reglament encaminat á la formació de agrupacions catalanistas, redactat y presentat per una ponencia al efecte nombrada.

Y passant á la elecció de la nova Junta Permanent, lo Consell va votar per unanimitat al senyors següents: President, don Antoni Gallissà, arquitecte, de Barcelona; Vis-president, don Jaume Carner, advocat, de Vendrell; Tresorer, don Enrich Prat de la Riba y Sarrà, advocat, de Castelltersol; Vocals, don Jaume Arús, notari, de Vilassar de Mar; don Joan Millet y Pagés, comerciant, del Masnou; don Antoni Utrillo, artista, de Menargues; Secretari, don Jaume Maspons y Camarasa, advocat, de Granollers.

Dintre pochs dias pendràn possessió de ses càrrecs los qui tenen de formar la Junta Permanent, la que's proposa travallar d'una manera molt activa en pró de la important missió que li está encomenada.

—Com veurán nostres llegidors en el extracte que en altre lloc publiquém de la última sessió celebrada per lo Ajuntament d'aquesta Ciutat va presentarse una instancia del arrendatari del Teatre diguent que siguient imposible portar una companyia de sarsuela en la vinenta temporada de Nadal, oferia al Ajuntament en compensació un 8 per cent de la recaudació mitja que en un quinqueni hagi produxit lo Teatre.

Lo que en primer lloc crida l'atenció d'aquesta instancia es la afirmació de no esser possible formar companyia, en canvi llegirem no fa molts dias es un periòdic local que havian estat en aquesta capital al objecte de veure si se quedaban lo teatro los Srs. Gil y Zubielqui, dos directors de companyias de sarsuela. Fassin lo favor de lligar aquests caps: no's troben companyias, y en canvi n'han vingut dos directors. Pot tenirho present l'Ajuntament.

En segon lloc deu també tenir present la Corporació municipal avans de resoldra sobre aquella instancia, que el Teatre no' i té l'Ajuntament solsament per ferlo produhir, sino per esbarjo del vehinat, axis es que l'no havérbi funció en las vinentes festas no queda compensat ab lo 8 per cent que ofereix lo arrendatari.

Esperem que tan la Comissió com lo Ajuntament tindrán en compte las anteriors observacions desmentit axis lo que de públich suposen que lo que's vol fer es afavorir al arrendatari. Si aquest no ho cumpliert que's quedí l'Ajuntament lo diposit, que per això se exigeix en lo plech de condicions.

—En la *Revista Gallega* de La Coruña hi legim un enèrgic article demandant la autonomia pera Galicia. A aquest propòsit cita ab molt acert lo preàmbul del Decret concedit la autonomia á Cuba quinas rasons allí expostas son de molt més valer aplicantlas á la situació actual de las regions espanyolas que necessitan tant com necessitaven las isles del Golf de Méjich que se'ls hi fassí més amable la soberania. Recorda lo que diu aquell document que «los lazos que más atan á un Estado son los que se cifran en una autonomia amplia que, permitiendo el desenvolviimiento de las diversas regiones que lo constituyen, lo hacen más rico y poderoso, estrechando y afirmando más y más el nexo de la soberania.»

Y posa en evidencia 'l cas curiós que's donarà are de que 'ls espanyols que vagin á viure á Cuba ó Puerto Rico resultarán més afavorits per la llei que 'ls que viuhen aquí á la Península. Los negres de Cuba, sense altre historia que la de nostra colonisació, tindrán majors drets polítichs que nosaltres.

—El dia 14 d'aquest mes serán llicenciats los reclutas del actual reemplàs del cupo de Ultramar que reben instrucció en los cosos de infanteria, y deuen el dia 18 concentrar-se en las respectivas zones los del cupo de la Península.

—Ha sigut nombrat Delegat d'Hisenda d'aquesta província don Rafel Eulate. Desde del canvi de Gobern es ja'l quart ó quint nombrament que's fa de delegat, sense que cap d'ells hagi vingut á pendre possessió.

—Dimarts de aquesta setmana va donar lo catedràtic de dret internacional Dr. Trias y Giró la primera conferencia de dret català en la Universitat de Barcelona.

—Recordém als contribuyents per fincas rústicas y urbanas y per pecuaria que poden presentar los documents que acreditin las transmisions ó adquisicions per herencia, canvi ó compra, ja en las capitals de província, en las comissions d'evaluació ó en los respectius Ajuntaments, terminant lo 15 de Febrer vinent lo plazo pera que puguin figurar en los registres los nus propietaris.

—Llegim en nostre valent company *Euskalduna* de Bilbao:

«Ab'l entusiasme que tenen los bons viscains, celebrá la simpática Societat «Alkartasuna», lo dia de Sant Andreu, aniversari de la derrota dels lleonesos á Arrigorriaga y del naixement de Vizcaya com Estat Vasch, un y ab personalitat propia.

Al matí se celebrá á Santa Maria de Begoña missa cantada, y á la nit, en lo local de la Societat, una vellida íntima, en la que dirigí la paraula á la concurrencia un bon viscaí, dissertant sobre'l passat, present y pervindre d'aquesta pàtria.

Se cantaren també, acompañats al piano, alguns *soritzikos* populars y regná entre 's qui assistiren una armonia y alegria admirables.»

—Avuy comensa en la Iglesia del Carme lo novenari que dedica á la Verge inmaculada, la Congregació de las fillas de María. Los sermons van á càrrec del Rvnt. P. Felius Sors, rector del

Col·legi de Escolapis de Olot. La funció comensa á dos quarts de la tarde.

—Algún envejós dels exits que arreu obté l'*Orfeó Català* s'ha proposat ferhi la guerra del modo més indigno tal com presentà contra ell y sos directors denuncias per no pagar contribució industrial y altre per suposada defraudació del Timbre. Això demostra lo que val l'*Orfeó* quant sos enemics no gosari traure la cara y disputarli sos merits sinó que tenen de valer de medis per aterrarlo quin calificatiu merscut no volem es-tampar.

També en la premsa se li fa guerra, valentse de medis semblants. Vegin lo que diu lo setmanari *Lo Teatre Català*, son últim número valentse del erro comés en la qüestió del pre-*Correio Catalán* y *El Diario Catalán* de Barcelona, si be que aquests portantse com á caballers rectificaran al dia següent al tenir coneixement de la equivocació suferida pel diari francés. Per lo vist lo Sr. de la Florida del nomenat setmanari no's ha endratat de res de tot això y surt contra l'*Orfeó* agafantse en lo suelt publicat pel diari de Nisa antes de rectificar.

Indigna veure usar de semblants medis, y estem segurs de que l'*Orfeó* ha de sortir ayros d'aquestas denuncias.

VARIETATS

EL SANTUARI DE NÚRIA

Aprofitant las vacacions d'istiu vareig maríxer de la hermosa comarca del Vallès, y després de visitar y recorrer algunos poblecs, resolgué fer una ascenció al célebre Santuari de nostre Senyora de Núria, qu'es exceptuant el de Montserrat, tal vegada, ei mes visitat de Catplunya.

Y com lo promés es deute que deu cumplirse, sempre que la prometessa sia lícita, honesta y digna, vaig á comunicar a V. per si vol trasmetrérlas als lectors de *La Veu del Vallès* mas impresions del celebrat Santuari, advertint que quan els datus vaig á escriure los dech eu gran part á la galanteria y atenció del Prebère D. Eudal Batlle, administrador del Santuari, y altres, apart dels molts que he recullit, al distingit escriptor lo Rvnt. D. Francesch Marés; Prebère.

I.

Sortírem lo dia 9 d'Agost, al apuntar lo dia, de la fresca villa de Ribas, ab los mossos y caballerías correspondents en direcció á Núria, representantse durant lo camí devant de nosaltres los pintorescos pobles de Fustanyá, Serralt y Caralps, punt ahont descansarem y esmorsarem. Desde Ribas á Caralps, parroquia ahont radica lo edifici á qu'ens occupa, està lo terreno regat per lo Freser que baixa de la montanya de Núria, lo que fa que'l viatger senti una frescor agradable. Ab las ayguas del citat riu se confonen las cristallinas que brotan al peu de las tan famosas covas de Ribas, situadas en precipicis euormes y formadas de rocas d'un color clar-oscuro.

Pujadas las fatigoses montanyas de Caralps, qu'es diu esser á la meytat del camí, seguiren fins al pont de «Cremals», passat el qual s'troba á proporcionada distància el «Salt del Sastre», en qual profons precipici com en tots los demés, hi há aixacades grossas parets: desde la Fontalba, seguint la vorada esquerra del riu, venen las espumosas ayguas del «Salt del ayqua», y un cop arribant al cim de la «Crau d'en Ribas», se deté'l viatger saludant á la Verge, y veu ja perfectament el vall solitari y agreest.

II.

Situat en un plà de 1.000 metres de llarg y 400 d'ample, està regat per dos petits rius que baixan de las Rocas, del «Embut, Entreforches» y «Finestrelles» l'un y de las de «Eyna, Noufons» y «Mulleras» l'altre, los quals se juntan avans de sortir del mateix vall, pera dar principi, ab lo que baixa de la «Vaca» al «Fresher».

A la dreta del mateix Santuari, y prop de una casa que serveix de café, s'troba la font dels «Capellans», quals ayguas regan lo bosch únic de la «Mare de Deu», y á la esquerda del mateix brota, al peu de la montanya de Puigmal, la major de totes, de 3.013 metres d'elevació, la tan famosa y freida del «Abat Sant Gil».

Està rodejada de elevadíssimas montanyas, com la escarpada penya «Roch de la Malé», la de «Finestrelles» abont hi ha lo camí que conduceix á Puigcerdá, la de «Puigmal» en la que si trova la font y cova de «Sant Gil» poblada de mosquits, la «Collada de Núria» ó de las «Set Creus», etc., etc., algunes de la quals paescan de 800 metres de alt. Moltas d'ellas son habitadas per cabras silvestres, y la única que's veu poblada d'arbres y encara pochs, es el bosch de la «Mare de Deu», anomenat vulgarment del «Pins negres», qual fusta se utilisa pera la construcció de millors del edifici y capella.

Demunt los cims de «Puigalt», de «Caransá» y de «Puigmal» se veuen distints extensos y pintorescos paisatges, entre ells lo amagarse uns 200 metres sota terra una de las corrents de la vall. Quant el cel està, seré se veu el Mediterrani per Barcelona y'l golf de Rosas, y disposant d'un bon telescopi, l'Atlàntic. Quasi sempre la broma baixa que cubreix el fondo y planuria impedeix al viatger disfrutar de tan magnífich panorama. Se distingeixen, no obstant, los Pirineus Francesos, los als cims de Berga, lo pic de Montseny, los de Monserat, y altre que volta Vich y l'Amplà.

III.

La vegetació que s'extén desde'l fons de Ribas fins

cim de les muntanyes, ahont s'hi veu la hermita, es bastant rica y variada. A una distancia de 400 metres. el terreno se presenta extraordinariament quebrat y different, lo que suposa una distinta variació de temperaturas y climas. En las costas inferiors abrigadas y fertilizadas per el sol, se troben plantas de la sòna templada de Catalunya: en las superiors varis de la regió glacial y entre las dues creixen en abundància les plantas dels Alps, confoses entre les pirenaicas, ademés de possehir alguna especie que no's troba en cap part del mon, com la «Xalardia scabra». A nostre entendre es digna d'estudi per part dels naturalistes en general y dels aficionats á la ciencia de flors en particular.

IV.

La sagrada Imatje, fabricada y amagada junt ab una olla, un Sant Cristo, y una campana, per l' abat de Sant Gil, fou milagrosamente trobada l' any 701, època posterior á la del abat de Atenas (Grecia) en un desert á las voras del Ródano, y d'allí al grest de Nuria pera fer penitencia. Dita Imatje, que fa 818 anys es venerada en aquella llunyanana comarca, es de fusta macisa é incorruptible y té dos palmps y mitj de llarch. Està assentada en son trono, que es una cadija de brassos y de respaldo de la mateixa fusta, y la fisonomia es molt afable. Los ulls son petits y modestos, sa color moreno, semblant á la de Montserrat, sos cabells negres y lluixen hasta el coll, y sos peus punxaguts.

MAGÍ MARTÍ Y BARJAU

(Se acabará).

SECCIÓ LITERARIA

Mistral y'l seu últim poema

(Continuació)

Y d' aqueixa manera jo veig la poesia del Mistral, com poesia feta de contèmplació y carinyo á la seva terra y á la seva gent. En Mistral es un esperit culto que s' ha sentit tocat per la poesia dels dos grans mestres de lo épich y lo idilich, Homero y Virgili; y te una ànima patriarcal que may se desferra del seu terrer, en que sempre ha volgut viure, y en lo que hi troba la serena y dellosa fruició del víure. L' exemple, lo que troba realitat en las obras unicas d' aquells signores, lo desperta, li descubreix lo que ell mateix porta á dios, y diu, aquest es lo rastre que jo seguiré ab inspiració propria; ja tinc camí, me sento naixer alas y se cap ahont haig de volar, vull ser

escoulan dou gran Oumero.

Jo veig produhirse la vida del home ab trassat net y resolt, ab vigor d' un plasticisme compendiós y destacat, ab forsa que's pronuncia esplayantse amplament; com una potencia que s' empelia fruit y senyorant, se conforma ab desahogo armoniós, arriba per tot ab assabonada abundància, y encara 'n sobra y no destorba. Jo sento lo épich.

Y jo estimo la meva terra, no 'm puch treure l' regust que las seves coses me deixan, lo meu paladar las assaboreix millor que las altres. Jo las contemplo enternit, jo las acaricio contemplantlas, jo vull fer sentir la seva emanació de calurosa simpatia, de cànida bellesa, jo vull cantarlas, y las cantaré seré y enamorat; entrístit ó alegre, ab exaltació ó desmay, calent, pero ferm. Jo faré un épich-idilich en que s' esplayará l' meu cor ab totes las seves afeccions, y la meva ànima ab tota la penetració del seu mirar.

Escolteu aquets versos. Mireya atravessa l' Rose al apuntar lo dia. Ha dormit á la barraca del pare d' Andruhet, d' aquell mebut tan aixerit queahir va trobar vora l' pou que la Crau plegant cargols. L' ha guiat y li han donat aculliment, y la passa al demà á la altra part del ampla Rose; que ella va fugint de casa seva, cap á la capella de Las Santas, que tot ho poden, perque li donguin lo seu Vicentet. Assentada á popa, muda y ab lo cap baix, se mira l' ayga.

amb un regard sousquet
(ab una mirada trista)eme si oundo lasso
é dormíhoso e intranquilo
passaco.
(ab sas onas llassas,
endormiscádas, tranquillassas,
passava.)

Canta la noya de Provença; y canta l' ri, la naturalesa, la peregrina y assoleyada Crau. Fá l' idili empeltat en lo épich.

Y aixis lo seu épich, naturalment, no es lo de lo colosal, de les grans massas, de lo titánich; no es fet de grans proporcions,

ni es fet de fermeza, en la merament humà. ¿Sabéu La mort del segador?

Lo cap de colla es vell, pero va al devant, ab aquell sol que crema, á obrir bretxa pel mitj del sembrat. Branda l' volant y arroplega las espigas. Quan es endins, que l' sembrat lo colga, las canyes li flauejan y l' s dits li tremolan. Avergonyit, renega de la vellesa y del pes dels anys.

Mais li jóvrent, ome intrepide,
Lou front courba vers los moutard,
Venim darrí, venien rapide
Comme lis erset de la mar...

Pero 'ls joves, xicots robustos, ab lo front corbart cap á la gleba, venen darrera, avansan depresa, com las onades de la mar... Sota del ferro que llampega, sembla que las espigas cauen solas. «Avant sempre!», diu lo vell, sense alé, aplauant pel travall, estirant la mà cap á las espigas. Quan lo jove que avansa ab una embranzida, terrible, arbola en l' ayre son volant... las espigadoras fan un crit; pero l' vell, tot rodant, cau de morros per terra ab la fulla enfonsada al costat.

Confesséu que l' Mistral per plantar y fixar una figura ab quatre tochs, donantli ayre épich, se pinta sol. No hi sentiu aqui l' gran drama èstatisch, lo drama parat en aqueix alt relleu? No us fa experimentar quelcóm de la emoció de la alta tragedia antigua?

Lo solempniós del cuadro, la majestad ab forsa d' arrêt, vos la acaba de fer sentir y millor mostrar la comparació. Aquí s' veu lo que es la comparació, que no es cosa artificiosa ni mota, surgint grossa y rodona y com testimoni del gran poeta épich. La atenció, la reflexió s' estemordeix devant del fet, que te quelcóm de brutal, y la imaginació de evident, de prenyat de la realitat, s' envola y porta desseguida la expressió vivent, la forma resplandent y definida, fixativa y simbólica, que pren extraordinaria forsa comunicativa ab la seva independència del cas, del accident.

Oiu al vell estés sobre una garba, tot pàlit y sagnós, voltat pels segadors y espigadors, fer l' apólech del seu cas, aixecant son bras nú y bronzejat pel sol.—Y suposo que no se vos ocurrerà la observació de que l' episodi es inverosímil.—

*De ses dins l' escabot, quand un poulit anouge
A senti de si van aforint li piveu,
Pico au sòu de la bato e part d' un bound ferouge,
Part sus lou grand arèt, vièli mascle dòu troupeu.
A soun jonine aversari
Long-tèms lou dur bestiari
Rend assaut pèr assaut;
Long-tèms dintre la coumbo
Un contro l' autre boumbo;
Long-tèms tombo e retroumbo
De terriblei turtau.
Enfin, mort sus la plaço,
Enfin lou vièli parró debano encerrela;
Mai l' aré, d' enterir, despounoch l' erbo grasso,
Iuchaiènt de soun mascle au sòu eschedela;
E quan vén jour fall, lou ventre assadoula.
Coume á l' acoustumado éu s' eutourno á la jasso
E li maméu gounfie de la.*

Traduixeo:

«De vegadas, en un escabot, quan un anyell se comensa á sentir forta la punta de las banyas, dona un cop á terra ab las potas de devant, y s' llensa ferofge contra l' gran cabró, l' vell mascle del renat. Dura molt temps que al seu jove adversari l' animal ja endurit torna assalt per assalt; molt temps que per la vall l' un embesteix á l' altre; molt temps donan y s' tornan terribles cops de cap. Al últim, mor sobre l' terreno; al últim lo vell cabró roda per terra ab lo cap obert; y las ovellas, entretant, es brotonan l' herba grassa, sense cuidarae del seu mascle que allí hi ha estés; y quan va á caure l' dia, com de costum se'n tornan á la jassa ab lo ventre rebolit y las mamellas infladas de llet.»

*Ligarello, acampas, acampas lis esgoi,
Prengués pas gardo é ieu!
Lou blad gounfie e madur s' espousso au vènt d' estiu:
Leissés pas, ligarello, is aucéu, i fourmigo
Lou blad que vén de Diéu.—*

«Arropleguéu, arropleguéu las espigas. Lligadora; no os ocupéu de mi! lo blat inflat y madur se desgrana ab lo vent d' estiu; no abandonéu als aucells y á las formigas lo blat que vé de Deu.»

(Seguirá)

Maldecaps

Si n' es de simpática y güapa la Pilar!... La vaig trobar á Barcelona un dia qu' anava á veurer á un amich meu, quant de sopte... Deulogürt, Jaume, com està? Aixó ho vaig sentir desde abaix de l' escala y veritat es que no la coneixia, l' hi vaig tocar la ma y, oh sorpresa, vaig veurer qu' era una noya de casa, es á dir, de la pátria: jo no ho sabia que visqués en la ciutat comtal exercint la important professió de modista. Vaig pujar ab ella cap á dalt y al arribar al pis una abrazada d' en Narcís me va traurer de mon extàssis... ¡Mare de Deu y que sorpresas aquella tarda!... Varem enrañar, varem encaxar, varem tornar á abraçarnos; la Pilar se moria de riurer. Lo qu' es jo no las tenia pas totas, perque ja m' esperava lo que'm diria en Narcís: Home, has de venir á passeig ab nosaltres, y la familia tota á coro me repetia lo mateix, pero ells no sabian las caborias que jo tenia: allá á la dispensa, l' s pobres apuntes d' Anatomia estaven sols y desaparellats sobre la taula y lo cert es que reclamaven la meva presencia perque estàvam abocats als exàmens y... Pero, qui estudia ab un amich com en Narcís y una noya com la Pilar; no, confesso que la voluntat me mancava y... vamos que ben mirat varem reflexionar que per aquella tarde ja m' en podia estar... Pobre Narcís, estavas benvens!... Varem sortir á passeig ab la dignissima tia de mos amichs y confessó que pel passeig de Gracia la gent me semblava mes bellugadissa, l' admòsfera més clara y l' ayret més fresquet.. tot somreya... y casualment ara 'm recordo qu' éram á las professors del Corpus: ells tot ho volian veure. Si n' fèrem de kilòmetres per aquests carrers de Barcelona, perque es de saber que la tia no estava bé al lloc: per si desembacarem passant per carrerons al passeig de l' Aduana y allí 'ns quedàrem prenen quatre cadires: los amichs que passavan tirant genesta, i les noves

me tenian una enveja... y jo somreya á n' ells y somreya á la Pilar: tal qual més preocupat l' hi devia semblar que era un gran atreviment alló de ficarse ab noyas en semblants vigiliás... Si, allí ho varem veurer tot: las trampas, los gegants, los nanos, aquells senyors botaruts tant graves y... la Sagrada Custodia... Quan no 's aixecarem després d' haver passat lo Sautissim, mentres la música del piquete retrunyia á derrera, 'ns despedirem. Confesso qu' estava ben causat, pero... que' encantadora y amable estigué la Pilar tota la tarde!...

En Jaume no era En Jaume, es á dir, jo no era jo: aquells pobres apuntes, després d' haver sopat demanavan ab grans cruts aquell arreglo: vaig encendre l' quinqué ab molta galvana, vaig preparar lo café, y ab dalé arreglava lo totu revolutum, pero per més que m' hi empenyava vaig notar que la numeració de las planas may coincidia. En Ricardo que va entrar á mon cuarto se moria de riure en un recó: enfadat vaig rebatre los apuntes per terra... Oh y En Ricardo s' aguantava l' ventre de tant riure, y 'n Sebastiá va venir per veure aquell cas tant estrany: pe fi, vaig adoptar lo gran sistema de estirarme sobre l' llit puest que 'n tenia dos per fer tertulia; era lo millor partit. Tres quinques cremavan al cuarto per lo qual la senyora Mònica se posà feita una fiera, pero una fiera de debò... Ja la fiera s' amanssia y jo volia tornar á bregar ab los apuntes, quan 'ns portà una noticia tremenda: un petardo no 's sabia ahont, deyan si havian morts... una verdadera olla de grills... En Sebastiá agafà l' sombrero y jo 'm vaig quedar perplexo sense saber que fer: pero anémhi, qu' hets tonto! Prou qu' ho era, prou. Y de prompte 'm va venir l' idea: si l' amich, la seva cosineta y la tia, havian sortit... si la cosineta sobretot... Alló era, alló que 'm barrinava; quin gran descubriment vaig fer, y creguin que no me n' havia endonat vaig agafar lo bastó vaig saber la noticia pero en Serrat ja 'n sabia més, era un cartutxo de dinamita y n' havian mort tant.

Tots vostres s' en recordaran, era la terrible catàstrofe del carrer dels Cambis lo qu' havia passat aquella nit; me vaig ficar al llit sense esma, rendit, ab un cap com un bombo... Naturalment qu' encara 'm barrinava alló: l' endemà, 'ls hi vaig fer una atenta visita y vaig averiguar que l' amich, la tia y la cosineta del amich no havian rebut cap desperfecte en son fisich. Pero quan baixava l' escala me vaig recordar que venia la tremenda: la tremenda eran los exàmens que se'm tiravan á sobre: quant lo secretari del tribunal cridá á don Jaime Pespuntta y Xirinachs me va venir una engunia, confessó que vaig traure l' assignatura quasi per miracle, y quan penso qu' aquells apuntes no estavan arreglats tot m' esgarrió. Quan penso que mos quatre patriotas ne varen surtir bé tot m' hi estarrufó y hasta... hasta ho vaig demostrar ballant ab la Pilar per la festa major del poble, la primera americana...

Francisco Bosch y Armet.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del dia 4 de Dezembre

Especies.	Mesures.	Pesetas.
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	19'00
Mestall.	>	18'50
Ordi.	>	9'
Segol.	>	00'
Civada.	>	9'
Besses.	>	14'
Mill.	>	16'00
Panis.	>	9'
Blat de mero.	>	14'00
Llobins.	>	9'
Fabes.	>	14'00
Fabó.	>	13'50
Fassols.	>	25'
Monjetes.	>	21'75
Ous.	Dutzena.	1'60

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diumenge, 12.—S. Donato.
Dilluns, 13.—Sta. Llucia vg. y mr.
Dimarts, 14.—S. Nicasí.
Dimecres, 15.—S. Eusebi.
Dijous, 16.—Sta. Albina mr.
Divendres, 17.—St. Llátzer.
Dissapte, 18.—Ntra. Sra. de la Esperanza.

QUARANTA HORES.

Avui se troben en la Iglesia del Hospital

SECCIO D'ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona

	Mati	Tarde
Corréu.	6'48	
Cárrega.	10'37	
Omnibus.	3	
Ràpit.	5'09	

Los trens correus y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega de 2.ª y el ràpit de 1.ª y 2.ª.

De Gerona á Port-Bou

	Mati	Tarde
Omnibus.	8'39	
Cárrega.	12'43	
Mixte.	5'40	
Correu.	7'35	

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª el de cárrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el correu de 1.ª y 2.ª.

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu

	Mati	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost).	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	11'44	
Mixte.	3'22	
Correu.	5'35	

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

De San Feliu á Gerona

	Mati	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Cerreu.	12'44	
Mixte.	2'50	
Tren de banyistas (Juriol y Agost).	5'40	

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer

	Mati	Tarde
Núm. 2.	9'40	
Núm. 4.	3	
Núm. 6.	6	

Tots los trens portan cotxes per arribar de 2.ª y 3.ª classes

De Amer á Salt (Gerona)

	Mati	Tarde
Núm. 4.	7'40	
Núm. 3.	1	
Núm. 5.	4'30	

ORDINACIÓNS

Pera Banyolas á las 9 y 11 matí (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)

Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)

Pera Olot á las 11 matí (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)

Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)

Pera Anglés, La Selleria y Amer á las 10 matí (correu) Hosta de Miquel Buix. (Plaça del Gra)

Pera Salt tot lo matí fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

TO GIRONES

SETMANARI PORTA-VEU
DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

PREUS DE SUSCRIPCIÓ.

Redacció y Administració. Cort-Real, núm. 7, id.

Estranger.	4 pesseta trimestre
Fora.	1'25 id. id.
Fora.	Un número sol. . 0'10 id.
	1'50 pessetas trimestre

CORREUS

CERTIFICADAS

SORTIDAS

Madrid.	8'48	matí.
Barcelona.	8'48	m.
França.	7'00	m. y 3'49 tarde
Puigcerdá y Ripoll.	5'30	m.
Olot y sa línia.	5'30	
Sant Feliu de Guíxols.	7'00	m. y 6 tarde
Amer y sa línia.	6'30	m.
Sant Aniol y sa línia.	7'00	m.
Estanyol y sa línia.	7'00	m.

3'49 tarde
7'00 matí
8'48 m. y 8'00 nit.
11'00 m.
11'00 m.
9'00 m. y 6'00 tarde
10'00 m.
10'00 m.
10'00 m.

BANCH VITALICI DE ESPANYA

LA PREVISIÓN

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyias de segurs sobre la vida reunides

Carrer Ample, núm. 64

BARCELONA

CAPITAL SOCIAL

15.000.000 DE PESSETES

Reservas en 31 Desembre de 1896. 9.235,908'05 pessetes

Capitals assegurats desde la fundació

de las C. as fins al 30 Juny 1897. 195.906,957'44 »

Pagat per sòbrestres, pólisses vensudas

y altres comptes fins igual data. 12.691,707'02 »

Delegat general en la Província

Joseph Coderch y Bacó

Representant en la Capital

Anicet Palahi

Agents en la mateixa

Toribí Corominas.—Narcís Boadas

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aigua Minòxima vegetal per teuyir lo cabell. No té val en lo mon, perquè á més de sos efectes marevollosos, tanca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprendent específich se usa en la perruqueria.

5, CARRER DE L' ARGENTERIA 5.—ENTRESOL

GERONA

Son tinturas superiors
las que en Máximo fabrica:
tenyintse ab elles, senyors
un vell, troba sense esfors
dona jove, guapa y rica.

TINTURA ABISSINIA INSTANTANE